

Candidates must complete this page and then give this cover and their final version of the extended essay to their supervisor.

Candidate session number			
Candidate name			
School number			
School name			
Examination session (May or November)	May	Year	2013

Diploma Programme subject in which this extended essay is registered: Finnish A Group 1
(For an extended essay in the area of languages, state the language and whether it is group 1 or group 2.)

Title of the extended essay: Mikä merkitys valtakautella on äähenkilön kehitykselle romaanissa Sinuhe egyptiläinen?

Candidate's declaration

This declaration must be signed by the candidate; otherwise a grade may not be issued.

The extended essay I am submitting is my own work (apart from guidance allowed by the International Baccalaureate).

I have acknowledged each use of the words, graphics or ideas of another person, whether written, oral or visual.

I am aware that the word limit for all extended essays is 4000 words and that examiners are not required to read beyond this limit.

This is the final version of my extended essay.

Candidate's signature: _____ Date: _____

Supervisor's report and declaration

The supervisor must complete this report, sign the declaration and then give the final version of the extended essay, with this cover attached, to the Diploma Programme coordinator.

Name of supervisor (CAPITAL letters)

Please comment, as appropriate, on the candidate's performance, the context in which the candidate undertook the research for the extended essay, any difficulties encountered and how these were overcome (see page 13 of the extended essay guide). The concluding interview (viva voce) may provide useful information. These comments can help the examiner award a level for criterion K (holistic judgment). Do not comment on any adverse personal circumstances that may have affected the candidate. If the amount of time spent with the candidate was zero, you must explain this, in particular how it was then possible to authenticate the essay as the candidate's own work. You may attach an additional sheet if there is insufficient space here.

This declaration must be signed by the supervisor; otherwise a grade may not be issued.

I have read the final version of the extended essay that will be submitted to the examiner.

To the best of my knowledge, the extended essay is the authentic work of the candidate.

I spent hours with the candidate discussing the progress of the extended essay.

Supervisor's signature:

Date:

Assessment form (for examiner use only)

Achievement level

Criteria	Examiner 1	maximum	Examiner 2	maximum	Examiner 3
A research question	0	2		2	
B introduction	0	2		2	
C investigation	1	4		4	
D knowledge and understanding	1	4		4	
E reasoned argument	0	4		4	
F analysis and evaluation	1	4		4	
G use of subject language	3	4		4	
H conclusion	0	2		2	
I formal presentation	2	4		4	
J abstract	1	2		2	
K holistic judgment	1	4		4	
Total out of 36	10				

Mikä merkitys valtataistelulla on päähenkilön kehitykselle
henkilöhahmona romaanissa Sinuhe egyptiläinen?

Extended Essay

Finnish A HL

May 2013

Word Count: 3114

Tutkinnassa päämääränä on selvittää valtataistelun merkitystä Sinuhen tarinan juonenkulun kannalta Mika Waltarin romaanissa Sinuhe Egyptiläinen. Tapahtumat sijoittuvat historiallisesti Faarao Amenhotep III:n hallitsemiskaudelle. Valtataistelun konflikti syntyy, kun Amenhotepin poika Ekhnaton muuntaa Egyptissä vallitsevan uskontojärjestelmän monoteismiksi, jolloin vain Atonin palvonta sallitaan. Konservatiivisiin arvoihin perustuva Ammon on ristiriidassa Atonin, liberaalimpia arvoja, kuten tasa-arvoa, kunnioittavan jumalan kanssa. Valtataistelun ainoa syy ei ole pelkästään kahden eri uskonnon kannattajien maailmankuvan aiheuttama konflikti, vaan juonen edetessä tulee entistä enemmän ilmi valtataistelun todellinen syy, joka on uskontoliikkeiden johtajilla faaraon paikan ja sitä myötä valtion hallinnan aseman saavuttaminen. Sisällissodan tilanteen pakosta Sinuhe kääntyy Atonin palvojaksi.

Analyysin kohteena ovat tapahtumat, jotka sijoittuvat romaanin loppupuoliskolle Sinuhen ja Kaptahin palatessa Egyptiin, sekä Ekhnatonin menettäessä valta-asemansa. Valtataistelun vaikutus Sinuhen kehitystarinalle on merkittävä, ja keskeinen käänne juonessa. Esille tulevat aspektit, jotka luovat syvyyttä valtataistelun kululle, kuten tematiikka ja tapahtumien allegorisuus.

Päälähdeteoksina tutkielmassa ovat Panu Rajalan kirjoittama kirjailija Mika Waltarin elämäkerta *Unio Mystica*, sekä Panu Rajalan teos *Suuri Illuusionisti*. Lähteet ottavat esille erilaisia näkökantoja romaaniin *Sinuhe Egyptiläinen* liittyen. Lähdeteos *Proosan Taide* on työvälineenä tarkasteltaessa teoksen juonenkulkua, sen tyylikeinoja ja niiden merkityksiä teoksessa.

Sisällys

1. Valtataistelun asema Sinuhen kehitystarinassa	1
2. Sinuhen henkilöhaahmon kehittyminen sisällissodan aikana	
2.1 Theban levottomuudet	3
2.2 Akhenatonin utopia	8
2.3 Atonin vallan kaatuminen	11
3. Sinuhe päähenkilönä ja romaanin kertojahahmona	
3.1 Sisäinen monologi	13
3.2 Valtataistelun teemat	15
4. Loppusanat	17
5. Lähteet	18

1. Valtataistelun asema Sinuhen henkilöhahmon kehitystarinassa

Romaaneissa päähenkilön kokiessa konflikteja he kehittyvät ratkaisevilla tavoilla. Historiallisissa romaaneissa laajat kansalliset konfliktit joihin päähenkilö joutuu, on seurauksena päähenkilön ajattelun tietynlainen herääminen tai uuteen näkökulmaan siirtyminen. Mika Waltarin vuonna 1945 julkaistussa romaanissa Sinuhe egyptiläinen merkittävin konflikti on Egyptissä käytävä sisällissota, jonka seurauksena päähenkilö Sinuhen ajattelutavat muuttuvat. Teos on kehitysromaanin, jossa miljöönä on muinainen Egypti vuosina 1390–1335 eKr. Waltarin romaanissa keskeisessä asemassa on Sinuhen minäkertoja, jonka ajallisesti riippumaton sisäinen monologi vahvistaa eepin ajankulun vaikutusta tarinan juonenkulussa.

Sinuhen ottovanhemmat lääkäri Senmut ja Kipa löytävät hänet kaislaveneestä, joka on laskettu Niilin jokeen, ja kasvattavat hänet. Sinuhe koulutetaan lääkäriammattiin isänsä tavoin. Lapsuutensa aikana Sinuhe kohtaa dynaamisia henkilöitä, jotka ovat myös keskeisessä asemassa myöhemmin käytävässä sisällissodassa. Sinuhen lapsuudenystävä Thotmes tulee esille myöhemmin sisällissodan tapahtumien aikana, jolloin hän on taiteilijana faraon hovissa. Sinuhe ystäväystyy myös sotilas Horemhebin kanssa, joka ylenee myöhemmin sotilaspäälliköksi, ja on keskeisenä sisällissodan tapahtumien aikaisissa tapahtumissa. Farao Ekhnatoniin Sinuhe tutustuu jo nuorena, ja myös hekin ystäväystyvät. Valmistuttuaan lääkäriksi Sinuhe ostaa afrikkalaisen silmäpuolen orjan nimeltään Kaptah, mutta heidän välinen suhteensa isäntänä ja orjana muuttuu vähitellen enemmän tasapuolisemmaksi ystäväydeksi.

Rakastuminen yläluokkaiseen Neferneferneferiin suistaa Sinuhen elämän raiteiltaan, sillä nainen huijaa häneltä vähitellen hänen koko omaisuutensa, lopulta johtaen myös siihen, että Sinuhe myy hänen vanhempiansa hautapaikan. Pian Sinuhen vanhemmat kuolevat, ja Sinuhe lukee kirjeessä hänen vanhempiansa viimeiset sanat hänelle, jossa he antavat Sinuhelle anteeksi hänen tekonsa. Sinuhe itse oli tuonut vanhemmilleen onnen sillä he eivät olleet saaneet omia lapsia.

Tuntemansa häpeän tähden Sinuhe näkee parhaaksi paeta Egyptistä Kaptahin kanssa. He matkustelevat Egyptin ympärillä välimeren alueella sijaitsevissa maissa, Babylonissa, Heettien maassa ja Kreetassa. Matkoillaan Sinuhe kerryttää varallisuutta sekä mainetta, ja palaa myöhemmin Thebaan.

Sinuhe kääntyy kilpailevan uuden hallitsijan jumalan, Atonin kannattajaksi tilanteen pakosta, sillä Ammonin kannattajat ovat tuomittuja kuolemaan sisällissodan aikana Ekhnatonin sotilasjoukkojen saadessa ylivallan kansasta. Sinuhen periaatteena on harjoittaa ammattiaan lääkärinä tunnollisesti, ja hämmästyä Ammonin kannattajien sitkeyttä taistella Ekhnatonin monoteististä jumalajärjestelmää vastaan.

Palatessaan Egyptiin Sinuhe on katkeroitunut menetettyään rakkautensa Minean Kreikassa, ja hän ei enää koskaan usko löytävän uutta rakkautta kunnes hän tapaa Meritin. Sisällissodan seurauksena Merit kuitenkin menehtyy, kuten myös Sinuhen ja Meritin poika Thot.

Sinuhe nousee sisällissodan aikana poliittisesti vaikutusvaltaiseen asemaan osittain suhteidensa eri henkilöihin, kuten Horemhebiin, avulla. Antikliimaksina Sinuhe menettää aiemmin hänen etuoikeutetun korkean asemansa, ja viettää

viimeiset päivänsä karkotettuna Egyptistä muistelmiaan kirjoittaen. Päähenkilön vaiheet valtataistelun aikana ovat kertomus miehestä, joka aluksi saavutettuaan takaisin ammattinsa tuoman arvostuksen ajautuu sisällissodan konfliktiin ja lopulta selviää huolimatta suurista uhrauksistaan.

2.1 Theban levottomuudet

Sinuhin palattua takaisin Egyptiin kotikaupunkiinsa Thebaan, hän aloittaa lääkäriammattinsa uudelleen, kuitenkin vaieten maineestaan ja aikaisemmista teoistaan, toimien vain köyhien lääkärinä kuten isänsä, sillä aikaisemmin koetut konfliktit ovat tehneet hänet nöyräksi. Sinuhe on katkeroitunut menettettyään entisen rakkautensa, Minean, joka menehtyi. Hän tapaa Meritin Krokotiilinpystö-nimisessä kapakassa, ja heidän välinen ystävyytensä muuttuu lopulta rakkaudeksi. Hetkellisesti Sinuhe tuntee jälleen itsensä onnelliseksi.

Horemheb saapuu Thebaan sotajoukkoineen ja miehittää kaupungin. Tavatessaan Horemhebin Sinuhe alkaa jälleen tuntea olonsa epävarmaksi. Hänen tapaamisensa saa Sinuhin muistamaan aikaisemmat kokemansa konfliktit Thebassa ennen hänen lähtöään. Horemheb selvittää maassa vallitsevaa tilannetta jumalien kannattajien välillä, sekä vallankumouksesta, jota suunnitellaan tapahtuvaksi Thebassa. Uuden jumalan, Atonin edessä kaikki olisivat tasavertaisia. Tavallisten kansalaisten tulisi palvella vain faraota, Ekhnatonia, joka palvelisi edelleen Atonia. Sinuhe uskoo Atonin voimaan uutena jumalana, mutta Horemheb ei käsitä Atonin periaatteissa tasa-arvon merkitystä, vaan hän toimii ainoastaan faraon määräysten ohjaamana, sotilaana. Sinuhin ideologia on erilainen, ja hän uskoo Atonin tuovan oikeaa

tasavertaisuutta kansalle: *"Jos ihmiset ymmärtäisivät häntä, hän voisi vapauttaa kansat pelon ja pimeän vallasta"* (SE s.380) Sinuhe ei silti usko väkivaltaiseen vallankumoukseen, sillä se ei toisi oikeutettua muutosta, jota kansa haluaa.

Faraon uudistusta vastustetaan vahvasti, sillä ihmiset haluavat pitää kiinni vanhoista perinteistään Ammonin palvomisessa. Vallankumous puhkeaa seuraavan päivän jälkeisenä yönä, jolloin Ammonia edelleen palvovat thebalaiset alkavat kapinoida asein Horemhebin miehitysjoukkoja vastaan. Sinuhen seurattessa vallankumouksen etenemistä ja auttaessaan taistelussa haavoittuneita thebalaisia uhreja hän ei ota esille omaa kantaansa Atoniin puhuessaan potilaiden kanssa ja pyrkii kaiken aikaa ajattelemaan thebalaisten parasta haluten välttää turhan verenvuodatuksen työnsä tähden, ja siksi haluaa tietää todellisen syyn kapinoinnille. *"Oletteko mielettömiä, sillä farao tahtoo teille hyvää, ja hän on luvannut jakaa kaiken Ammonin maan niille, joilla ei mitään ole?"* (SE s.388) Thebalaiset sanovat halveksivansa Atonia, sillä eivät halua suostua uuden faraon vaatimuksiin ja joutua orjuuteen. Tässä tilanteessa Sinuhe näkee parhaaksi salata uskonnollisen suuntautumisen Atoniin. Hän alkaa epäillä, onko Aton sittenkään oikeutettu jumala kansalle. Sinuhe luottaa myös Egyptin kansaan, ja haluaa auttaa heitä, vaikka ei ole tässä vaiheessa käsittänyt vallankumouksen todellista tarkoitusta. Hän myös etsii omaa asemaansa konfliktissa. Myös hänen paluunsa jälkeen Sinuhe kokee velvollisuudekseen auttaa kaupungin asukkaita aloitettuaan ammattinsa uudelleen.

Theban tilanne on pian kaaosmainen, sillä yön levottomuuksien jäljiltä jääneet ruumiit piiritetyn Ammonin temppelin edustalla myrkyttävät joen veden, ja taudit alkavat levitä vapaasti kaupungissa, sillä Elämän talo lääkkeineen on suljettuna

tempplialueen sisälle. Viidentenä päivänä Sinuhen sekä Horemhebin mielen valtaa epätoivo, sillä thebalaisten vastarinta ei näytä hiipumisen merkkejä. Horemheb saa käyttöönsä kolmeksi päiväksi faraon vallan, ja käyttää sitä kaataakseen Ammonin aseman kansan jumalana. Sinuhen ahdistusta lisää alituisesti ajatus, että kansa tuomitsee itsensä kuolemaan turhaan, sillä hän uskoo muutoksen olevan edistysellinen ja tuovan hyvinvointia kansalle. Sinuhen vanhempien kuolema palaa jälleen kipeästi hänen mieleensä vietettyään useita päiviä ruumiiden peittämällä kaduilla: *"Tunsin veren maun suussani ajatellessani heitä, sillä näinä päivinä ei ollut ketään niin ylhäistä tai rikasta Thebassa, joka olisi ollut täysin turvassa"* (SE s.392)

Horemheb piirittää Ammonin tempppelin ja hänen joukkonsa onnistuvat pääsemään sisälle tempplialueelle ja saa alueen hallintaansa. Ammonin temppli tyhjennetään jumalankuvista sekä Ammonin nimistä, ja kansa alkaa uskoa Atoniin väkivaltaisuuksien päätyttyä. Sinuhe käsittää pian tilanteen järjettömyyden nähtyään tempplivartijan surmaamisen hänen huudettua Ammonia avukseen, jolloin väkijoukko hyökkää hänen kimppuunsa. Nähtyään kaupungissa vallitsevan tilanteen, joka on useiden päivien jälkeen kasvanut rajoittamattomaksi, Sinuhe kutsuu Krokotiilipyrstön edustalla vartioivat sotilaat mukaansa ja hetken huumassa päättää kostaa Neferneferneferille. Hän käskää sotilaita hakemaan talosta Neferneferneferin, ja ilmoittaa tämän olevan Horemhebin käsky. Sinuhe vie hänet Kuoleman taloon käsiteltäväksi, täten kostaen hänelle vanhempiensa kohtalon. Lähdettyään Kuoleman Talosta Sinuhe alkaa katua tekoaan, ja perustelee Neferneferneferin kaltaisten naisten olemassaolon olevan tarkoitukseltaan sydänten koettelemista varten, peitellen tekonsa harkitsemattomuutta kostonhimon seurauksena. Sinuhen

opportunistinen teko selittyy tilanteesta Theban kaduilla, sekä hänen omasta olotilastaan, vaikka hän perustelee tekoaan oikeutettuna velanperimisenä. Myös aiemmin Merit oli vihjannut että hän tiesi Neferneferneferistä, sillä oli kuullut Sinuhen teoista: *"Kenties sinullekin tekisi hyvää, jos perisit velkasi, jotta et enää epäilisi jokaista naista erämaaksi, joka polttaa sinut."* (SE s.392) Sinuhen kosto Neferneferneferille symboloi hänen uutta luottamustaan Meritiä kohtaan, mutta samalla sen epäonnistuminen symboloi Sinuhen kohtaamia konflikteja myöhemmin.

Sinuhe palaa katkeroituneena Krokotiilipyrstöön juomaan viiniä suruunsa, ja samalla tunnustaa rakkautensa Meritille, ja makaa yön hänen kanssaan. Sinuhen rakkaus Meritiin valaa Sinuhen tämänhetkiseen elämään onnellisuutta. Meritistä eroaminen tuntuu Sinuhesta myöhemmin entistäkin katkerammalta verrattuna hänen aikaisempiin rakkaussuhteisiinsa.

Sinuhe saa jälleen kuninkaallisen kallonpوراajan aseman hänen tavatessa faraon Ekhnatonin. Niin sanotusti toimiessaan etuoikeutettuna tavallisena kansalaisena jolla on myös hyvät suhteet korkean poliittisen aseman omaaviin, Sinuhe näkee valtataistelun monesta eri näkökulmasta. Kolme tärkeintä päätekijää Sinuhen elämässä ovat tällä hetkellä hänen rakkautensa Meritiin, hänen ammattinsa lääkärinä, sekä toimiminen faraon alaisena. samalla vaikuttaen myöhemmin ratkaisevasti poliittisiin päätöksiin, faraoperheen terveydentilan järkkyyessä ja heidän etsiessä Sinuhen neuvonantoa. Ennen Sinuhen palaamista Egyptiin hän oli jo seurannut poliittisia toimenpiteitä Egyptin lähettyvillä.

Saadessaan selville kostonsa Neferneferneferille epäonnistuneen Sinuhe tunnustaa oman heikkoutensa vallankumouksen yön toimintahetkellä. Teon epäonnistuminen on ikään kuin jatkoa Sinuhen aiemmalle päätökselle Neferneferneferiä koskien, joka kuitenkin päättyi Sinuhen maanpakoretken alkamiseen. Hän kuitenkin huomasi toimineensa väärin, ja siksi muutti toimintatapojaan. Samalla tavoin Sinuhe huomaa tässä tilanteessa viisaaksi tunnustaa epäonnistumisensa ja asettaa taas tämänhetkisen elämänsä perusteet tärkeysjärjestykseen.

Pohjimmiltaan Sinuhe on luonteeltaan ja teoiltaan moraalisesti hyvä. Sinuhe toimii usein altruistisesti jakaessaan Kaptahin kaupankäynnin avulla hankitut viljat Theban köyhille. Sinuhe auttaa vähäosaisia sisällissodan uhreja toistuvasti valtataisteluepisodin aikana. Sinuhen päätavoitteena on auttaa ihmisiä lääkärinä, jolloin maallisella omaisuudella ei ole hänelle suurta merkitystä. Siksi hän ei tunne kuuluvansa faraon hoviin, mutta toisaalta hänen aikaisemmat poliittiset suhteensa velvoittavat häntä pysymään hyvässä suhteessa hallitsijaan, ja hänen tekojaan sanelevat myös Atonin uskonnon peruseriaatteet, johon Sinuhe uskoo vahvasti.

2.2 Akhnetatonin utopia

Faraon saapuessa kantotuolissaan Oinasten valtatielle kansan seurattessa tien sivussa, kansan vihan sytyttää jälleen juovikkaiksi maalattujen afrikkalaissyntyisten kantajien näkeminen, ja he alkavat vaatia Ammonia takaisin. Ekhnatonin asettamat määräykset Ammonia kohden eivät tuota tulosta, ja hän päättää lähteä Thebasta perustaakseen uuden kaupungin, Akhnetatonin, joka noudattaisi Atonin periaatteita.

Sinuhe jatkaa lääkärinammattiaan kaupungissa. Vuotta myöhemmin Sinuhe saapuu Akhnetatoniin rakennettuun Kuoleman taloon, ja saa kuulla ystävältään Ramoselta, kuinka Nefernefernefer oli toipunut Theban kuoleman talossa. Hän oli ryöstänyt ruumiinpesijöiden koko omaisuuden, ja varasteleminen ruumiinpesijöiden keskuudessa myös alkoi ja jatkui koko vuoden. Sinuhe alkaa kokea syyllisyyttä tästä, vaikka kykenee perustelemaan tekonsa: *”Toipa hänet kuka hyvänsä, niin totisesti hän oli ansainnut kohtalonsa”* (SE s.433) Akhnetatonissa koettu rauhan tunne Theban tilanteen jälkeen on poissa, ja Sinuhe katuu tekoaan syvästi, ymmärtäen koston merkityksettömyyden.

Ne 10 vuotta, jotka Sinuhe kuvaa viettäneensä Ekhnatonin hovissa kuvataan olevan lyhyempiä kuin yksi ainoa hänen nuoruutensa vuosi, mutta vuosikymmeneen mahtuu myös merkittäviä tapahtumia. Sinuhe vertaa elämän kulkua vesikellon ajan mittaamiseen, ja ihmisen elämän voi mitata kokemusten mukaan. Sinuhen pohdinta ottaa esille myös päähenkilön ikääntymisen, mutta samalla myös hänen ajatustensa kehittymisen. Sinuhe on viettämästään ajasta hieman katkera, sillä hän on ollut erossa läheisistä ystävistään, ja hän kokee nuoruutensa taidon sekä tiedon vain kuluneen tänä aikana. Oleskelunsa aikana

hän on myös sulkenut silmänsä Akhnetatonin ulkopuoliselta tilanteelta. Hän tuntee syyllisyyttä, sillä ei ole mielestään ollut tarpeeksi hyvä neuvonantaja faraolle, oltuaan kertomatta Akhnetatonin ulkopuolisista vaikeuksista ajatellen faraon hyvinvointia.

Ekhnaton on sulkeutunut ajatuksiinsa, ja Sinuhe panee tämän merkille Horemhebin vaatiessa mahdollisuutta sotajoukkojen kokoamista varten Syyriaan. Sinuhe on hovissa olleessaan pääosin huolehtinut Ekhatonin epävakaasta terveydentilasta, mutta joutuessaan keskittymään faraon nuorimman tyttären, Mekatonin huolenpitoon, Sinuhen periaatteet muokkautuvat. Hän käännäyttää pois muut rikkaat potilaansa, vaikka voisi ansaita omaisuuksia heitä parantamalla. Menettäessään altruistiset piirteensä hän on myös lopulta hylännyt velvollisuutensa auttamisessa Thebassa. Hän ei ole Akhenatonissa ollessaan enää toiminut köyhien lääkärissä, ja alkaa vähitellen kaivata entistä elämäänsä Thebassa, sekä ystäväänsä Kaptahia. Huomatessaan elämänsä alati kasvavan yksitoikkoisuuden hän päättää palata takaisin Thebaan. Sinuhe saa selville kuinka tyytymätön kansa on, sillä he eivät saa apua faraon jumalalta Atonilta, sekä toistuvien vastoinkäymisten seurauksena he ovat nimenneet maansa kirotuksi.

Nähtyään kansan kokeman epätoivon, Sinuhe ymmärtää lopulta Ekhnatonin ideaalin, tasa-arvoisen yhteiskunnan perimmäisen tarkoituksen: ” *Kenties kirppu koiran turkissa luulee olevansa pääasia ja koiran elävän vain pitääkseen sen lihavana. Kenties myös farao ja hänen Atoninsa ovat vain kirppu koiran turkissa ja tuottavat koiralle pelkkää hankaluuta saamatta aikaan mitään hyvää, sillä koira eläisi hyvin ja paremminkin ilman kirppuja.*” (SE s.450)

Sinuhe tiedostaa sen, kuinka Ahnetatonin ylellisyys on turmellut hänet, ja katuu tätä. Hän tapaa myös jälleen Meritin, sekä Kaptahin, joka on onnistunut kerryttämään suuren omaisuuden viljakaupoillaan. Sinuhen altruistisuus on palannut, ja hän kärkeekin Kaptahia lahjoittamaan viljaa uudisasukkaille auttaakseen heitä. Sinuhen ja Meritin välinen suhde vahvistuu, ja tämä saa Sinuhen jälleen tuntemaan itsensä onnelliseksi

Sinuhen epäilykset omasta syntyperästä hänen tavattuaan kuninkaallisen äidin enteilevät tulevia konflikteja. Puhuessaan Ammonin ylipapin Hrihorin kanssa Sinuhe alkaa ymmärtää asemansa sisällissodan kulussa: *"Egyptin tulevaisuus on käsissäsi, Sinuhe. Ei näet sovi, että kukaan kohottaa kättään faraota vastaan, mutta kansan hätä ja malttamattomuus on suuri ja voi tulla hetki, jolloin joku muistaa, että faraokin on kuolevainen ja että hänen verensä vuotaa, jos hänen nahkansa aukaisee keihäällä tai veitsellä"* (SE s.489) Sinuhe kieltäytyy surmaamasta Ekhnatonia myrkyllä, jota Ammonin papit hänelle ehdottavat. Vaikka teko olisikin ratkaiseva sisällissodan kannalta ja Sinuhen omaa etua ajatellen, Sinuhe ei suostu tekoon, sillä se on ristiriidassa hänen omien moraalisten arvojen kanssa, johon etenkin hänen ammattinsa lääkärinä vaikuttaa.

Sinuhe ajautuu epätoivottuun suhteeseen faraon hovinaisen Mehuneferin kanssa, ja paetakseen tilannetta Sinuhe palaa Akhenatoniin. Samalla Sinuhen ja Meritin välinen suhde syvenee, ja heidän suhteeseensa liittyy myös heidän yhteisenä huollettavana oleva poika Thot. Sinuhen palatessa Akhneatoniin Syyrian konfliktit tulevat jälleen esille. Hän joutuu myös pakotetuksi lähtemään Syyriaan pakoon Mehuneferiä, joka on tullut Akhnenatoniin odottamaan Sinuheä.

Kaikesta huolimatta Sinuhe tekee tämän kaiken vain faraon tähden, ja joutuu myös jättämään Meritin jälkeensä. Vuosikymmen on auttanut Sinuheä ymmärtämään oman elämänsä rajallisuutensa sekä avaamaan silmänsä Akhnenatonin loiston ulkopuolisille tapahtumille auttamalla jälleen muita.

2.3 Atonin vallan kaatuminen

Syyriassa lähtiessään neuvottelemaan rauhasta Azirun kanssa Sinuhe kokee jälleen sodan julmuudet. Rauhan synnyttyä Egyptin ja Syyrian välille Sinuhe kokee palattuaan Akhenatoniin itsensä viisaammaksi. Kokemustensa ansiosta Sinuhen mielipide faraota kohtaan muuttuu, ja aikaisemmat sympatiat alkavat hävitä. Ekhnaton alkaa myös nähdä kuoleman julmuutta Meketatonin menehtyessä sairauteensa, sekä nuoren pojan kuollessa salamurhaajan kädestä, joka oli lähetetty murhaamaan faraon Theban Ammonin pappien toimesta.

Ekhnatonin tilan heiketessä päähenkilön kehitys saa uuden suunnan, ja henkilöasetelma muuttuu. Sinuhe lähtee Thotmesin ja Horemhebin mukana Thebaan Ekhnatonin annettua yleisen käskyn Atonin siirtymisestä kaikkivaltiaaksi. Ristiriitaisuus Sinuhen elämäntilanteessa on esillä hänen mietteissään Theban tulevaisuudesta, sekä hänen jakautuneisuudessaan uskollisuudessa hänen läheisiään kohtaan Sinuhen lainatessa viljaansa Horemhebin käyttöön: *"Kenties juuri tämä on heikkouteni erehdys ja määräsi elämäni: Puolet annoin Ekhnatonille, puolet Horemhebille, mutta kokonaan en antanut mitään kenellekään."* (SE s.597)

Tämän seurauksena Sinuhe menettää Atonin uskon sokaisemana Meritin ja Thotin Theban vallankumouksessa Ammonin kannattajien voittaessa. Kaptahin paljastaessa Sinuhelle hänen olevan Thotin biologinen isä Sinuhe hylkää lopullisesti Atonin ideologian ja potee suurta häpeää tilanteesta. Henkilöasetelman oltua keskittyneenä Sinuhen ja Ekhnatonin välille, vallankumouksen yön jälkeen Sinuhen ja Kaptahin välinen suhde palaa vahvempana, sillä Thotmes on myös kuollut vallankumouksen aikana. Meritin ja Thotin kuolema on tärkein osa Sinuhen kehitystarinassa sisällissodan aikana. Menetyksen seurauksena Sinuhe katkeroituu, ja aikaisemmin esillä ollut toivonkipinä paremmasta tulevaisuudesta hiipuu hiljalleen. Sinuhen päällimmäisenä tunteena vallanvaihdoksen yön jälkeisenä aamuna ei ole suru menetystä kohtaan, vaan viha Ekhnatonia ja hänen valheitaan kohtaan.

Akhenatonin huokuminen kuolemaa kuvastaa Sinuhen ajatusten muutosta. Vain Ekhnaton ja hänen hovinsa ovat vielä palatsissa. Ekhnatonin kuollessa ja vallan vaihtuessa Sinuhe on osaltaan haudannut menneisyytensä.

3.1 Sisäinen monologi

Romaanissa Sinuhe toimii minäkertojana muistelmiensa kautta, jossa sisäinen monologi mahdollistaa eepisen ajankulumisen käytön. Leevi Valkama tuo teoksessaan esille minäkertojan merkityksen juonenkululle romaanissa: *"Hänen kertojaolemuksensa kannalta on tärkeää, että hänet näytetään intohimossaan mielettömänä, ammattitaidossaan ylittämättömänä, ja syntyperältään mitä kiehtovimman salaperäisyyden ympäröimänä"* (Valkama.s.262)

Henkilöhahmona lukija kykenee samaistumaan Sinuheen hänen epäonnistumistensa ja luonteensa vuoksi. Sisällissodan aikana Sinuhen henkilöahmo muuttuu suuresti ajatuksiltaan, joka tulee esille etenkin sisäisessä monologissa Sinuhen pohdinnassa Ekhnatonin kuoltua ja hänen palattua Thebaan, missä hän kävelee Krokotiilinpyrstön raunioille: *"Tällä tavoin kävelin siellä minne jalkani veivät minut ja tiesin, että jälleen olin yksin, ja että Thotissa vereni oli vuotanut hukkaan eikä palaisi enää, eikä minussa ollut kuolemattomuuden tai ikuisen elämän toivoa, vaan kuolema oli minulle kuin lepo ja uni ja kuolema oli minulle kuin hiiliastian lämpö kylmänä yönä. Kaiken toivoni ja iloni oli farao Ekhnatonin jumala riistänyt minulta, ja tiesin, että kaikki jumalat asuivat pimeissä taloissa eikä näistä taloista ole paluutietä. Farao Ekhnaton oli juonut kuoleman kädestäni, mutta tämä ei korvannut minulle mitään, ja kuoleman mukana hän oli juonut sydämeensä armeliaan unohduksen. Mutta minä elin enkä voinut unohtaa."* (SE s.626)

Toistuvana motiivina Sinuhen sisäisessä monologissa koko romaanin aikana on Sinuhen yksinäisyys, sillä ominaisuuksiensa takia hän ei tunne olevan osallinen maailmassaan. Sinuhen henkilöahmo poikkeaa luonteeltaan suuresti muista

romaanin henkilöahmoista historialliseen kontekstiin nähden. Markku Envall tuo esille sen, miten historiallisissa romaaneissa henkilöitä kuvataan arvo – sekä ajatusmaailman suhteen: ”*Sinuh*en nimihenkilö on oleellisesti moderni ihminen tai sellaisen projektio muinaisuuteen *mutatis mutandis*: muut henkilöt ovat historiallisempia.” (Envall. s.181-182)

Sisällissodan tapahtumien aikana altruistisuus, sekä valta-aseman ja rikkauksien hylkääminen ovat keskeisiä piirteitä *Sinuh*en henkilöahmolle. Nämä luonteenpiirteet ovat ristiriidassa muihin henkilöahmoihin nähden, joka osaltaan vahvistaa *Sinuh*en värikkyyttä päähenkilönä, ja korostaa hänen eroavuuttaan muihin romaanin henkilöihin. *Sinuh*en henkilöahmo on osittain alter-ego Waltarille, ja romaanissa tulevat myös esille kirjoittajan omat kokemukset, sillä romaani valmistui hyvin nopeassa ajassa pituuteensa nähden vuoden 1945 kesän aikana toisen maailmansodan päättyttyä. ”*Sotavuodet olivat eräänlainen egyptiläisromaanin pidätellyt pato, jonka murtuminen vapautti suuren energiavirran. Kirjoittaminen vapautui kaikista ulkoapäin määräytyneistä tarkoituseristä.*” (Envall s.179) Sisällissodan tapahtumat olivat Waltarille keino käsitellä sodanaikaista kärsimystä, joka kuvastuu myös *Sinuh*en sisäisessä monologissa.

3.2 Valtataistelun teemat

Atonin uskonto on selvästi yhteydessä kristinuskoon; ”sen haastamassa Ammonin palvonnassa voi nähdä vakiintuneen uskonnon kuvan, esimerkiksi juutalaisuuden kristinuskon tai katolisuuden reformaation näkemänä” (Envall. s.187) Sinuhen suuntautuminen Atonin uskontoon vakiinnuttaa päähenkilön tilanteeseen, joka vaikuttaa turvalliselta, mutta Sinuhen luovuttua siitä tulevat esille patoutuneet konfliktit. Parallelismi kristinuskoon, joka tulee esille myös epäsuorasti viittauksissa henkilöhahmojen ilmauksissa uuteen testamenttiin, vahvistaa Sinuhen kokoelman muutoksen vaikutusta.

Waltarin teos Neljä päivänlaskua on metafiktiivinen teos romaanin kirjoitusprosessista. *”Surrealismi näyttää maailman tarkemmin kuin viivatarkka todellisuus. Irtoaminen sodan velvoituksista, perheen arjesta ja realismin rajoista antaa sadunkertojalle siivet”* (Rajala, s.459) Teoksessa Waltari kuvaa romaanin luomisprosessia sadunomaisesti minä-perspektiivistä, ja romaani on jaettu 4 osaan, eri päivänlaskuun. Kolmannen päivänlaskun ensimmäisessä luvussa on yhtymäkohtia sisällissodan tapahtumiin, sillä Waltari kuvaa, miten hän juo erilaisilla lääkekasveilla sekä sienellä terästettyä konjakkia. Tämä symboloi Krokotiilinpyrstö-kapakan nimijuoman vaikutusta Sinuheen, joka on voimakkaampaa kuin mikään mitä hän on aikaisemmin kokenut. Levottomuus, joka johtaa Waltarin sekoittamaan konjakkijuoman on parallelismi Sinuhen kokemalle kärsimykselle Theban vallankumouksen yönä. Kohtaus symboloi myös Sinuhen uskoa Atonin ideologiaan, joka sokaisee hänet, ja estää häntä ymmärtämästä todellisuuden tapahtumia: *”Nähdessäni kuun nousevan myrkyllisen keltaisena yli järven ja lepakkojen alkaessa pyyhkiä pehmeillä*

siivillään ilmaa aavemaisen valkoisten koivunrunkojen välissä maistoin kulauksen helvetinlientäni eikä se maistunut minusta lainkaan pahalta, sillä voimakkaimpana tuntui siinä hyvän ja päihdyttävän konjakin maku” (NP s.70)

Tämä kuvastaa Theban vallankumouksen tapahtumien jälkeistä yötä, jolloin Sinuhe lähtee Ekhnatonin mukaan hänen lähtiessä perustamaan Akhnetatonia. Se miten kukat kumartavat Waltaria hänen silmiensä edessä kuvastaa Sinuhen arvokasta asemaa Faraon hovissa. Sinuhen herääminen Atonin utopiasta sekä katkeroitumisessa näkyy kuvauksessa siitä, miten järven rannassa kasvavat kaislat saavat nuorien neitojen muodon: *”Minulla oli tunne että jos saisin suljetuksi syliini edes yhden näistä kaislaneidoista, minulta ei koskaan enää puuttuisi mitään eikä minun enää milloinkaan olisi nälkä tai jano, vaan kaikki arvoitukset laukeaisivat minussa ja saisin mielelleni rauhan” (NP s.73)*

Herätessään todellisuuteen hän huomaa neitojen vain olevan kaisloja, jotka haavoittavat hänen kätensä. Vasta aamulla hän herää todellisuuteen ja tuntee kivun haavoissaan. Waltarin vuoropuhelu hänen tyttärensä lemmikkikanien kanssa jotka symboloivat faraon alaisuudessa eläviä kansalaisia ottaa esille Sinuhen tuntemukset hänen yksinäisyydestään, sillä hän ei kykene löytämään paikkaansa yhteiskunnassa: *”Oi kaniinit olette onnellisia ja kadehdittavia eläimiä sillä teillä ei ole huolta huomisesta päivästä, ja jos joskus livahdatte karkuun häkistänne, palaatte sinne pian takaisin, koska ette viihdy missään muualla kuin turvallisessa häkissä”* Kaninien vastaus, josta Sinuhe ei henno kertoa tyttärelleen kuvastaa Sinuhen haluttomuutta vaikuttaa Ekhnatoniin vaikka hän siihen helposti kykenisi: *”Hullu mies, maistaisit itse apilaa, jota laiska tyttäresi ei koskaan malta kerätä kyllyiksi meille, niin tuntisit kerran mikä on karvasta.”*

4. Loppusanat

Sinuhin henkilöhaahmon kehitys valtataistelun tapahtumien aikana tuo esille Sinuhin henkilöhaahmon konflikteja sisäisessä pohdinnassa. Atonin vallan alla eletyt vuodet ovat karvaita hänelle, ja konfliktien käsittely aiheuttaa hänen katkeroitumisensa. Valtataistelun aikana korostuvat Sinuhin elämässään tekemät virheet ja niiden vaikutukset sekä katumus. Uskonnon muuttumattomuus on tärkeä tekijä romaanin historiallisessa miljöössä, sillä se luo turvaa kansalaisille. Muutos on laaja myös kansalaisille kuin Sinuhellekin, joka myös kokee kärsimystä nähdessään kansan kärsivän. Sinuhin katumus johtaa siihen, että hän hylkää uskonnon ja toivoisi kuolevansa, välittämättä kuolemanjälkeisestä elämästä, joka on eräs tärkeimmistä tavoitteista egyptiläisille. Tämä korostaa Sinuhin sisäistä konfliktia, sillä hän ei tunne itseään egyptiläiseksi, sillä hän ei saa varmuutta omasta syntyperästään.

Sinuhin astuminen väärälle tielle johtaa siihen että hän menettää monet läheisistään. Syyllisyys kalvaa hänen mieltään, ja epäluottamus omaan itseensä alkaa kuvastua Sinuhin ajatusten muuttuessa Ammonin noustessa takaisin Atonin paikalle.

5. Lähteet:

Ervall, Markku. *Suuri Illusionisti Mika Waltarin romaanit*. Wsoy, Helsinki 1994

Rajala, Panu. *Unio Mystica*. Wsoy, Helsinki 2008

Valkama, Leevi. *Proosan taide*. Wsoy, Helsinki 1983

Waltari, Mika. *Sinuhe, Egyptiläinen (SE)*. Wsoy 1945

Neljä päivänlaskua (NP). Wsoy 1949.